

Varhaiskasvatuksen opettajan ammatin jatkuvuus suvussa

ROKL0724 Kandidaatintutkielma
Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelma (KK)
Kasvatustieteiden tiedekunta
Turun yliopisto

Laatija:
Camilla Geisor

2.4.2024
Turku

Kandidutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede / opettajankoulutuslaitos

Tekijä: Camilla Geisor

Otsikko: Varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyys

Ohjaaja(t): Yliopistonlehtori, dosentti Timo Ruusuvirta

Sivumäärä: 46 sivua

Päivämäärä: 2.4.2024

Varhaiskasvatuksen opettajista on pulaa alan houkuttamattomuuden ja arvostuksen puutteen vuoksi. Pulaa on yritetty paikata koulutuspaikkoja lisäämällä ja työoloja parantamalla tuloksetta. Tämä tutkimus tutkii varhaiskasvatuksen opettajien mahdollisuuksia saada oma lapsensa kouluttautumaan varhaiskasvatuksen opettajaksi. Ammatin periytyvyys voisi olla avaintekijänä pulaa selättämässä. Koulussa toimivien opettajien ammatin on todettu olevan periytyvä. Varhaiskasvatuksen opettajan ammattia koskevasta periytyvyydestä ei ole tutkimuksia.

Tämän monimenetelmällisen tutkimuksen aineisto kerättiin sähköisellä Webropol-kyselyllä. Kysely jaettiin sähköpostilla Rauman varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoille. Kysely sisälsi 4 kysymystä, joista yksi oli avoin ja loput valintakysymyksiä. Avoin kysymys oli suunnattu ammatin perineille henkilöille, johon tuli vastauksia 23. Valintakysymyksiin vastasi 122 opiskelijaa. Kerätty kvantitatiivinen aineisto analysoitiin z-testillä. Kvalitatiivisen aineiston analysoinnissa käytettiin teemoittelua.

Kvalitatiivisesta aineistosta nousi ammattiin hakeutumisen motiivien pohjalta neljä teemaa. Näitä olivat työkokemus alalta, lasten kanssa toimimisen tuttuus, vanhemman positiiviset kokemukset alalta sekä alan tuntuminen unelma-ammatilta. Teemoissa ilmeni kasvatusalalla työskentelevän äidin vaikutus alalle työntävänä tekijänä. Z-testin perusteella havaittiin tilastollisesti merkitsevä yhteys varhaiskasvatuksen opettajaksi opiskelun ja varhaiskasvatuksen opettajana toimivan vanhemman välillä.

Varhaiskasvatuksen opettajan ammatti todettiin periytyväksi. Ammatin jatkuvuuteen suvussa olivat kannustaneet äidin myönteiset puheet ammatistaan sekä äidin mahdollistamat työkokemukset alalta sekä lasten kanssa toimimisesta. Tutkimuksen perusteella äidin ei tarvinnut olla varhaiskasvatuksen opettaja saadakseen lapsensa varhaiskasvatuksen alalle, vaan hoitajana tai muulla tavoin lasten kanssa työskentely riitti.

Avainsanat: ammatin periytyvyys, varhaiskasvatuksen opettaja, koulutuksen periytyvyys, ammatinvalinta, suvussa jatkuvuus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Koulutuksen periytyvyys	7
2.1	Lapsuuden perheen sosioekonominen asema	7
2.1.1	Vanhempien koulutustaso	9
2.1.2	Vanhempien tulotaso	11
3	Mahdollisuuksien tasa-arvo	13
4	Ammatin periytyvyys	14
4.1	Opettajan ammatin periytyvyys	15
5	Tutkimuksen toteutus	18
5.1	Tutkimukseen osallistujat	18
5.2	Tutkimusaineiston keruu	19
5.3	Aineiston analyysi	20
5.3.1	Kvantitatiivinen aineisto	20
5.3.2	Kvalitatiivinen aineisto	23
6	Tulokset	24
6.1	Opiskelijoiden perhetausta	24
6.1.1	Koulutusasteen periytyvyys	24
6.1.2	Varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyys	25
6.2	Vanhemman vaikutus varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutumiseen	25
6.2.1	Työkokemus alalta	26
6.2.2	Lasten kanssa toimiminen tuttua	28
6.2.3	Vanhemman positiiviset kokemukset alalta	29
6.2.4	Unelma-ammatti	30
7	Pohdinta	31
7.1	Päätulokset	31
7.2	Tulosten yhteys aiempaan tietoon	31
7.3	Tutkimuksen tarjoama uusi tieto	33
7.4	Jatkotutkimusidea	34
7.5	Tutkimuksen luotettavuus	34
7.6	Tutkimuksen rajoitukset	36

7.7 Johtopäätökset	36
Lähteet	38
Liitteet	42
Liite 1 Kysely	42
Liite 2 Vastausten teemoittelu	42
Liite 3 Saatekirje	46

1 Johdanto

Varhaiskasvatuksen opettajien pula heikentää varhaiskasvatuksen laatua lapsien kuin työntekijöidenkin näkökulmasta. Pula on ollut ongelma jo 90-luvun lamasta alkaen lasten määrän kasvaessa varhaiskasvatuksessa samalla, kun varhaiskasvatuksen opettajien koulutuspaikkoja vähennettiin. Pulalle ei näy loppua, sillä alalla jo olevat varhaiskasvatuksen opettajat eivät huonojen työolojen takia pysy alalla ja uusia opettajia ei halua kouluttautua negatiivisten puheiden varjostamalle varhaiskasvatuksen kentälle. Pulaa pahentaa entisestään vuonna 2030 vaadittava henkilöstömitoitus, jossa varhaiskasvatuksen opettajia tulisi olla ryhmässä kaksi. (Setälä, 2023.)

Pulaa on yritetty paikata koulutuspaikkoja lisäämällä, jolloin varhaiskasvatuksen opettajia olisi mahdollisuus kouluttautua enemmän. Ratkaisuna on pidetty myös palkankorotusta ja työolojen parantamista, jolloin alasta tulisi houkuttelevampi uusille työntekijöille, ja vanhat pysyisivät alalla. (Setälä, 2023.) Ratkaisut eivät ole olleet toimivia, sillä tänäkin vuonna (2024) OAJ järjesti lakon.

Itselleni varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutuminen oli selvää pienestä asti.

Varhaiskasvatuksen opettajana toimiva äitini sai minut innostumaan alasta jakamalla omaa positiivista kokemustaan niin negatiiviseksi koetusta ammatista. Tästä heräsi itselleni ajatus: saataisiinko varhaiskasvatuksen opettajapulaa vähennettyä ammatin periytyvyyden kautta? Saisivatko varhaiskasvatuksen opettajat motivoitua lapsensa alalle? (Jokinen ym., 2014, 19.)

Lähtiessäni tutkimaan varhaiskasvatuksen opettajavanhempien todennäköisyyttä lapsensa saamiseksi alalle, sain todeta, ettei varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyydestä ole tietoa. Opetusalan periytyvyyden tutkimukset ovat koskettaneet koulussa työskenteleviä opettajia, joiden ammatti on todettu periytyväksi (Jussila, 1976; Kari, 1996). Vaikka varhaiskasvatuksen opettajakin on opettaja, eroaa koulutus sekä työ varhaiskasvatuksessa koulussa työskentelevän opettajan työstä, ei voida siis olettaa, että varhaiskasvatuksen opettajan ammatti olisi automaattisesti periytyvä.

Tietoa periytyvyydestä on saatu tarkastelemalla opiskelijoiden perhetaustoja. Opiskelijoilta on kysytty vanhempien koulutustaustaa sekä, onko jompikumpi vanhemmista opettaja.

Opiskelijoilta on kerätty syistä, miksi he ovat halunneet jatkaa vanhempansa alaa. (Jussila,

1976; Kari, 1996,18, 101.) Näitä kysymyksiä hyödynnetään tässä tutkimuksessa selvittäessä varhaiskasvatuksen opettajuuden periytymistä.

Aiemmissa tutkimuksissa on todettu ammatin periytyvyydessä olevan kyse roolimallin vaikutuksesta, ammatin jatkuvuudesta suvussa konkreettisen perinnön kautta tai perinteen kautta ”kyllä suvun kaikkien miesten tulee olla lakimiehiä”, vanhempien odotuksista lapsiaan kohtaan sekä lapsen saamista tiedoista ja mielikuvista ammattia ajatellen. (Mattila, 2020; Keski-Petäjä & Witting, 2016; Myrskylä, 2009.) Opetusalalla syiksi ammatin jatkuvuudelle on todettu vanhemman kautta saatu tieto ja kokemukset alasta. Opettajuuden on koettu olleen osa lapsen elämää vanhempansa kautta ja tulleen siten merkitykselliseksi myös lapselle. (Jokinen ym, 2014, 24.)

Aiempien tutkimusten kautta tiedetään vanhempien koulutustason ja siten sosioekonomisen aseman vaikuttavan elämäntavan jatkuvuuden ja kulttuurisen pääoman kertymisen kautta ammatinvalintaan mahdollistavina tai heikentävinä tekijöinä. Korkeasta sosioekonomisesta asemasta tulevat vanhemmat kannustavat lapsiaan opiskelemaan yliopistossa. Matalan sosioekonomisen aseman vanhemmat pohtivat koulutuksen kustannuksia ja kannustavat siirtymään työelämään nopeasti. (Myrskylä, 2011; Keski-Petäjä & Witting, 2016; Heiskala, ym. 2020; Vanttaja, 2000).

Vaikka tietoa on siitä, miten yksilön tausta ja ympäristötekijät vaikuttavat ammatinvalintaan yleisesti, on varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyydestä vielä paljon opittavaa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on täydentää tätä tietopohjaa ja syventää ymmärrystä siitä, miten ja miksi varhaiskasvatuksen opettajan ammatti saattaa periytyä sukupolvelta toiselle ja olisiko periytyvyys avaintekijänä varhaiskasvatuksen opettajien pulan kitkemisessä.

Tutkimuskysymykset:

1. Opiskellaanko varhaiskasvatuksen opettajaksi vanhemmalta periytyen?
2. Mitkä tekijät saavat jatkamaan vanhemman ammattia?

2 Koulutuksen periytyvyys

Tässä tutkimuksessa perehdytään aluksi koulutuksen periytyvyyteen. Koulutuspolku vie kohti ammattia. Periytyvyys tarkoittaa ominaisuuksien siirtymistä sukupolvelta toiselle, vanhemmalta lapselle (Myrskylä, 2011). Tässä tutkimuksessa periytyvyys liittyy koulutukseen ja ammattiin. Tutkimuksen kohteena on, kouluttautuuko lapsi samaan ammattiin vanhempansa kanssa. Koulutuksella viitataan kasvatuksen alueeseen, joka tapahtuu organisoidusti instituutiossa nimeltä koulu (Tilastokeskus, n.d.c).

Ensin on ymmärrettävä, kuinka koulutus periytyy nähdäkseen, kuinka se on vaikuttanut jatkumona ammatinvalintaan. Päästäkseen tiettyyn ammattiin henkilön tulee suorittaa alaan vaadittavia koulutuksia. Tämän vuoksi koulutuksen periytyvyys on olennaista ammatin periytyvyydessä. Ellei lapsi valitse samoja koulutuksia vanhempansa kanssa, hänelle ei voi periytyä samaa ammattia kuin hänen vanhemmallaan on. Keski-Petäjän ja Wittingin (2016) artikkelissa todetaan, että ammattien periytymistä ei voi tarkastella irrallaan koulutusasteen periytymisestä.

Mainittakoon, että koulutuksen ja ammatin valintaan vaikuttavat lukuisat muutkin asiat. Valintojen taustalla on monia toisiinsa vaikuttavia asioita. Lapsen motivaatio, koulumenestys, ystävät, mielenkiinnon kohteet ja koulutuksen saatavuus vaikuttavat ammatin valintaan. (Nori, 2011.) Tutkimuksessa keskitytään perinnön vaikutuksiin ja siitä tiedettävään tietoon tutkimuksen koskiessa ammatin periytyvyyttä. Tutkimuksessa painottuu korkeakoulutuksen periytyvyyteen vaikuttavat asiat. Opettajaksi kouluttaudutaan yliopistokoulutuksessa, joka on korkeakoulu.

2.1 Lapsuuden perheen sosioekonominen asema

Periytyvyydessä on kyse vanhempien ominaisuuksien siirtymisestä lapselle. Tämän vuoksi vanhempien valinnat ja heidän tilanteensa elämässä on keskeisenä näkökulmana tutkiessa koulutuksen periytyvyyttä. Kotitaustalla tiedetään olevan merkittävä rooli koulutus- ja työurille suuntautumisessa. (Heiskala ym., 2020, 171; Vanttaja, 2000,33.)

Heiskalan ym. (2020) artikkelissa todetaan, että sosiaalinen alkuperä (social origin) vaikuttaa lapsen koulusaavutuksiin eri reittejä pitkin. Sosiaalinen alkuperä viittaa ihmisen asemaan yhteiskunnassa ja hänen omaksumiinsa tapoihin kulttuuristaan (Fair work commission, n.d.).

Koulutussosiologisissa tutkimuksissa on havaittu, että vanhempien sosioekonominen asema, koulutustaso ja tulojen määrä ovat yhteydessä lapsen koulumenestykseen (Vanttaja, 2000,33). Sosioekonomisella asemalla viitataan henkilön tuloihin, omaisuuteen ja asumistasoon, joihin vaikuttavat henkilön koulutus, ammatti ja asema työelämässä. Nämä vaikuttavat henkilön hyvinvointiin ja asemaan yhteiskunnassa. (Tilastokeskus, n.d. b.)

Vanhempien sosioekonominen asema koskettaa merkittävästi lapsen elämää antaessaan lähtökohdat lapsen elämälle. Lapsi omaa kotoaan tietoja ja taitoja. Hän saa kotoaan mallin esimerkiksi työssäkäynnistä ja oppii, millaisia arvoja pidetään tärkeänä. Lisäksi vanhempien fyysiset kuin henkiset resurssit vaikuttavat lapsen hyvinvointiin. (Kestilä ym., 2018, 12.)

Perheen korkea sosiaalinen asema on yhteydessä lasten parempiin elintapoihin ja siten terveyteen. Korkea sosiaalinen asema vaikuttaa edukkaasti lapsen arjenhallintaan, käyttäytymiseen, oppimiskykyyn sekä korkeampaan osaamistasoon. Edellä mainituilla asioilla on vaikutusta lapsen koulussa käyntiin ja siellä pärjäämiseen. Voidessaan hyvin lapsi jaksaa oppia ja näkee tulevaisuuden kirkkaana. (Kestilä ym., 2018, 10, 12.)

Koulumenestystä ja koulutusvalintoja tutkitaan ilmiöinä, jotka ovat yhteydessä lapsen kodin kulttuuriin ja elämäntapaan (Vanttaja, 2000, 37). Puhutaan kulttuurisesta pääomasta, jota vanhemmat välittävät lapselleen. Kulttuurista pääomaa ovat muun muassa kielelliset taidot, sosiaaliset toimintatavat, asenteet, esimerkiksi koulua kohtaan sekä yleissivistykselliset tiedot. (Heikkilä, 2001, 28.) Koulussa suoriutumisen kannalta on hyödyllistä, jos lapsen kulttuuriset resurssit ovat koulun vaatimusten mukaisia. Vaikeuksia koulunkäyntiin aiheutuu todennäköisesti silloin, jos kotona omaksutut arvot ja toimintatavat ovat koulun käytäntöjen kanssa ristiriidassa. (Vanttaja 2000, 37.)

Elämäntyylin on todettu periytyvän vanhemmalta lapselle (Kallunki, 2023). Elämäntyylillä tarkoitetaan tässä tapauksessa telkkarin katsomista, kirjojen lukua, ruokatottumuksia, musiikkimakua sekä elokuvissa käyntiä. Elämäntyylin viittaa kulttuurin parissa olemiseen. Korkeasta sosioekonomisesta asemasta tulevien on todettu viettävän enemmän aikaa kirjojen

ja elokuvissa käynnin parissa. He ruokailevat terveellisimmillä sekä kalliimmilla ruoka-aineilla kuin alemmasta sosioekonomisesta asemasta tulevat. (Kallunki 2023.)

Heikommasta sosioekonomisesta asemasta tuleville lapsille koulun kulttuuri on vierasta. Heillä on mahdollisuus pärjätä koulussa, mutta se vaatii enemmän ponnistelua, sillä korkeasta sosioekonomisesta asemasta tulevat lapset saavat alun perin paremmat resurssit koulusta selviämiseen. Korkeasta sosiaalisesta asemasta ja siten korkean kulttuurisen pääoman omaavat vanhemmat siirtävät asenteiden, tietojen ja taitojen lisäksi lapsilleen kokemustensa kautta tietoa koulussa menestymisen strategioista. (Purhonen ym., 2014, 59–60.)

2.1.1 Vanhempien koulutustaso

Vanhempien koulutustausta määrittelee heidän lastensa koulutuspolkua. Koulussa menestyminen ja koulutusvalinnat ovat yhteydessä perhetaustaan aiemmin mainitun kulttuurisen pääoman ja sosioekonomisen aseman kautta. (Kestilä ym., 2018, 12; Myrskylä, 2009.)

Kestilän ym. (2018) tekemässä tutkimuksessa todetaan vanhempien koulutusasteen ennustavan lapsen koulumenestystä, joka taas vaikuttaa yhteishaun lopputulokseen eli pääseekö lapsi hakemaansa kouluun. Mitä korkeammalle vanhemmat ovat kouluttautuneet, sitä suuremmalla todennäköisyydellä heidän lapsensa ovat päättäneet peruskoulunsa vähintään 8 keskiarvolla. Korkeiden keskiarvojen osuus vähenee vanhempien koulutustason heikentyessä. (Kestilä, 2018, 8.) Korkeasta sosioekonomisesta asemasta tulevat lapset menestyvät koulussa muita paremmin ja kouluttautuvat muita pidemmälle todetaan Heiskalan ym. (2020) sekä Vanttajan (2000) artikkeleissa.

Koulutuksen periytyvyyttä tutkiessa on todettu vanhemman korkean koulutustason nostavan lapsen todennäköisyyttä hakeutua korkeakouluun. Lapset, joiden vanhemmat ovat korkeasti kouluttautuneita ilmoittautuvat yliopistoon 41 prosenttiyksikköä todennäköisemmin, kuin peruskoulutuksen käyneiden vanhempien lapset. (Heiskala ym., 2020, 179.) Korkeasti koulutettujen vanhempien lapsille kehittyä kodin välityksellä asenne, jossa korkeakouluun hakeutumista pidetään luonnollisena ja tavoiteltavana, koska vanhemmat odottavat lapsiltaan vähintään samaa sosiaalista asemaa (Laureau, 2003).

Vanhempien korkea koulutustaso suuntaa lasten kunnianhimoa ja antaa keskeisiä resursseja, joilla pärjätään koulutusjärjestelmän hakuvaiheissa eli yhteishaussa. Lapsen todennäköisyys osallistua valmentaville kursseille hakiessaan korkeakouluun kaksinkertaistuu, jos hänen vanhempansa ovat korkeasti koulutettuja. Valmennuskurssin suorittaminen parantaa sisäänpääsymahdollisuuksia ja avaa näin portin hyväpalkkaiseen ammattiin. (Vanttaja 2000, 42.)

Korkean sosiaalisen alkuperän ja yliopistoon pääsyn välille on löydetty vahva yhteys. Norin (2011) tutkimuksessa todetaan, että korkeasti koulutettujen ja hyvässä asemassa olevien vanhempien lapset saavat opiskelupaikan useammin kuin muut. Ammattikorkeakouluihin tämä ei kuitenkaan päde. (Heiskala ym., 2020, 179.) Voidaankin todeta, että ammattikorkeakoulut toimivat merkittävänä kanavana heikommasta sosioekonomisesta asemasta tuleville, mutta hyvin koulussa pärjänneille lapsille korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Ammattikorkeakoulu nähdään vähemmän riskialttiina valintana päästä korkeakoulututkinnon pariin, koska heikommasta sosioekonomisesta asemasta tulevat lapset kokevat, ettei heillä ole riittävästi tietoa siitä, mitä yliopistossa pärjääminen vaatii. (Heiskala ym., 2020, 182.)

Hyvin muilla koulutusasteilla pärjänneet lapset jatkavat usein korkeakouluun. Heikommasta sosioekonomisesta asemasta tulevat lapset kokevat ammattikorkeakoulututkinnon tarjoavan riittävän koulutuksen, jotta he voivat välttää alaspäin suuntautuavaa liikkuvuutta eli he kokevat pääsevänsä ammattikorkeakoulututkinnolla vanhempiensa sosioekonomisen aseman yli. Korkeammasta sosioekonomisesta asemasta tulevilla lapsilla on vahvempi motivaatio yliopistokoulutukseen, jolla he välttävät alaspäin suuntautuvaa liikkuvuutta. Myös vanhemmat haluavat välttää alaspäin liikkuvuutta, joka johtaisi perheen aseman alenemiseen. Täten he kannustavat lapsiaan tavoittelemaan valinnoillaan, kuten koulutukseen hakeutumisella, samaa tai korkeampaa asemaa. (Heiskala ym., 2020, 182.)

Korkeakouluttautuneet vanhemmat tarjoavat lapsilleen korkeakoulutuksestaan saamaansa sisällöllisen tiedon lisäksi välineitä oppimiseen auttamalla lapsiaan kotitehtävissä, jakamalla oppimistekniikoita ja kannustamalla hyödyllisiin oppiainevalintoihin, jotka vievät kohti koulussa menestymistä. Koulun ulkopuolisella opetuksella, jota vanhemmat tarjoavat on todettu olevan vaikutusta koulutuksen periytyvyyteen. (Pfeffer, 2008.)

Yllä mainittua tutkimustietoa voidaan lukea myös toisin päin: vanhempien korkeasti kouluttautuminen vie heidän lapsensa korkeakoulutuksen pariin, mutta yhtä lailla vanhempien matalatasoinen koulutus vie lapsia suuntaansa. Matalasti koulutettujen vanhempien lapset kouluttautuvat harvemmin korkea-asteelle kuin samanikäiset keskimäärin. Etenkin äidin matala koulutus vaikuttaa lasten koulutustasoon. (Keski-Petäjä & Witting, 2016.) Sosiologisissa tutkimuksissa on osoitettu, että lapset, joiden vanhempien sosioekonominen asema on matala valitsevat epätodennäköisemmin korkeankoulutuksen kuin lapset, joiden vanhempien sosioekonominen asema on korkea, vaikka lasten oppimistuloksissa ei olisi eroja (Lehti, 2019).

2.1.2 Vanhempien tulotaso

Koulutuseroja tutkiessa on huomattu, että erot koulutuksissa eri sosioekonomisista asemista tulevien ihmisten välillä ovat seurausta lapsen ja hänen vanhempiensa tekemistä järjestäytyneistä päätöksistä. Eri sosiaaliryhmistä tulevat määrittelevät koulutuksen kustannuksia ja etuja eri tavoin. Koulutuksen kustannukset aiheuttavat eniten haittaa alemmista sosioekonomisista asemista tuleville. (Vanttaja, 2000, 37.) Tämän takia heidän on järkevintä pysyä mahdollisimman lyhyessä koulutuksessa. Mikäli vanhemmat eivät pysty tukemaan lapsensa koulutusta taloudellisesti siirtyy lapsi työelämän piiriin mahdollisimman nopeasti (Kallio, 2017). Koulutukselliset tavoitteet ovat näin suhteessa vanhempien sosioekonomiseen asemaan sekä varallisuuteen. (Vanttaja, 2000, 37.) Lapsi ei saa osakseen kannustusta pyrkiä pidempiin, korkeakoulututkintoihin, koska vanhemmat pelkäävät tulojensa riittävyyttä.

Tutkimusten mukaan vanhempien köyhyys kytkeytyy teini-ikäisten haitalliseen käyttäytymiseen, joka näkyy koulusta irtautumisena. Alemmista sosiaalisista asemista tulevat nuoret päätyvät todennäköisemmin teinivanhemmiksi ja/tai rikollisuuden ja päihteiden pariin, jolloin koulu jää (Kallio, 2017).

Vanhemman tulojen vaikutusta lapsen koulutukseen on tutkittu myös tulojen muutoksen näkökulmasta. Vanhemman aseman aleneminen työttömyyden takia toimii tiedonvälittäjänä lapselle koulutuksen kannattamattomuudesta, etenkin jos työttömäksi joutunut vanhempi on korkeasti koulutettu. Vanhemman joutuessa työttömäksi korkeasta koulutuksesta huolimatta, saattaa lapsi alkaa punnita jatkokoulutuksen hyödyllisyyttä sekä haittoja. (Lehti, 2019.)

Tutkimuksissa havaittujen tulosten mukaa vanhemman työttömyys vaikuttaa negatiivisesti lapsen koulutukseen etenkin siinä kohtaa, kun lapsi miettii omaa hakeutumistaan korkeakoulutukseen. Vanhemman aseman aleneminen informoi lapselle enemmän korkeakoulutuksen riskejä kuin hyötyjä. Tämän takia lapset saattavatkin suosia työelämään hakeutumista heti toisen asteen koulutuksen jälkeen. (Lehti, 2019.)

3 Mahdollisuuksien tasa-arvo

Koulutuksen periytyvyydestä puhuttaessa mahdollisuuksien tasa-arvo-käsite nousee esiin. Mahdollisuuksien tasa-arvolla tarkoitetaan, että ihmisillä on samanlaiset edellytykset menestyä. Mahdollisuuksien tasa-arvon vallitessa menestymiseen ei vaikutta vanhempien sosioekonominen asema. Lapsi pystyy tavoittelemaan ja saavuttamaan vanhemmistaan poikkeavan sosioekonomisen aseman ja taloudellisen tilanteen. (Ruggera ym., 2020, 18, 128.)

Vanhempien asemalla ei tulisi olla merkitystä lasten elämään pitkällä aikavälillä. Tällöin mahdollisuuksien tasa-arvo toteutuisi. Koulutuksen periytyvyydestä tiedettävän tiedon perusteella vanhempien sosioekonominen asema vaikuttaa lapsen menestymiseen. Tällöin eriarvoisuus periytyy, eikä sosiaalista liikkuvuutta tehdä mahdolliseksi. Mahdollisuuksien tasa-arvo on puutteellinen. (Ruggera ym., 2020, 18, 24, 128.)

Mahdollisuuksien tasa-arvo on tärkeä hyvinvointivaltion tavoite. Suomessa mahdollisuuksien tasa-arvoa on edistetty vähentämällä vanhempien taloudellisten resurssien vaikutusta lapsen koulutukseen pääsyssä. (Ruggera ym., 2020, 129.) Koulutus määrittelee mahdollisuuksien tasa-arvon toteutumista (Ruggera ym., 2020, 95). Oppivelvollisuuden pidentäminen ja korkeakoulupaikkojen lisääminen ovat parantaneet mahdollisuuksien tasa-arvoa (Ruggera ym., 2020, 120).

Maksuton ja avoin koulutusjärjestelmä ovat kaventaneet eriarvoisuuden periytymistä Suomessa (Ruggera ym., 2020, 93). Kansainvälisesti vertailtuna Suomen koulujärjestelmä antaa hyvät lähtökohdat jokaiselle lapselle sosioekonomisista lähtökohdista huolimatta. Oppimistuloksissa on vähän eroja eri sosioekonomisista asemista tulevien lasten välillä. (Ruggera ym., 2020, 94.)

Koulutuksessa on eriarvoisuutta Suomessa. Eriarvoisuus ilmenee koulutuksen saavutettavuudessa, oppimismahdollisuuksissa sekä kouluttautumisessa omien resurssien ja halujen mukaan, (Ruggera ym., 2020, 94.) Matalasti koulutettujen vanhempien lapset ovat matalammin kouluttautuneita kuin korkeasti kouluttautuneiden lapset. Maahanmuuttajien lapset ovat matalammin koulutettuja kuin valtaväestön lapset. (Ruggera ym., 2020, 93.) Mahdollisuuksien tasa-arvo ei pysty toteutumaan täydellisesti missään yhteiskunnassa (Ruggera ym., 2020, 129).

4 Ammatin periytyvyys

Koulutustason ja -alan periytyvyyttä on tutkittu runsaasti. Aiheesta on paljon tietoa, mikä käy ilmi tutkimusten runsaasta määrästä. Sen sijaan yksittäisten ammattien periytyvyydestä ei juuri tiedetä. Kuten jo aiemmin on todettu: koulutustason sekä -alan tulee poikkeuksia lukuun ottamatta olla sama kuin vanhemmalla, jotta ammattikin voi periytyä. Koulutuksen periytyvyyden kautta voidaan tehdä päätelmiä yksittäisten ammattien periytyvyydestä. Ammatin periytyminen merkitsee koulutusasteen periytymistä. (Keski-Petäjä & Witting, 2016.)

Mattilan (2020) sekä Keski-Petäjän ja Wittingin artikkeleissa todetaan, että toiset ammatit periytyvät vahvemmin kuin toiset. Vahvimmin periytyviksi ammateiksi todetaan korkean aseman professioammatit, kuten lääkärin ammatti. Lääkärin työn lisäksi voimakkaasti periytyviä aloja ovat luonnontieteen ja oikeustieteen alat. Myrskylän artikkelissa todetaan periytyviksi aloiksi edellä mainituiden lisäksi taiteilijoiden ala, sairaanhoitoala sekä opetusala.

Jotkin alat, kuten maanviljelijän ala siirtyvät sukupolvelta toiselle omistusoikeudellisten tekijöiden kautta perheen tilan jäädessä työkoneineen lapselle perintönä. Nämä ohjaavat, kannustavat tai velvoittavat ammatin jatkuvuutta suvussa. (Mattila, 2020.) Ammattien jatkuvuus suvussa tapahtuu ”verenperinnön” tai konkreettisen perinnön kautta (Keski-Petäjä & Witting, 2016). Hakeutuminen samalle alalle vanhempansa kanssa voi kertoa perimän ohella siitä, että alalla toimiva vanhempi on tyytyväinen työhönsä. Lapsi pitää ammattia tavoittelemisen arvoisena, mikäli vanhempi pitää ammatiaan tärkeänä ja on tyytyväinen siihen. (Myrskylä, 2009.)

Uravalintojen eteen joudutaan nuorena. Nuori asetetaan suuren päätöksen eteen tietämättömänä ja kokemattomana, millaista työelämässä on. Nuoruudessa tukeudutaan vanhempiin, vaikka ystävät ovatkin tärkeässä asemassa. Vanhempien ajatukset ja mielipiteet koetaan vaikuttavampina ja luotettavampina. Vanhemmat ovat yksi tärkeimmistä sosiaalisista suhteista, ja he ovatkin osoittautuneet tärkeiksi lähteiksi nuorille uraan liittyvissä pohdintoissa. (Tynkkynen, 2013, 18.)

Siirtymävaiheet, joissa vaihdetaan koulua ja ollaan uuden edessä, koetaan usein jännittäviksi. Vanhempien vaikutuksen on koettu olevan vahva näissä siirtymissä. Vanhemmat ohjaavat lapsiaan uravalinnassa omien ammattiensa, uskomustensa ja odotustensa kautta. Vanhemmilta tuleva tieto voi helpottaa lapsen jännitystä, jolloin koulutus, josta on jotain tietoa voi olla helpompi valita, kuin siirtyä aivan vierasta koulutusta kohti. (Tynkkynen, 2013,19.)

Aiemmin esiin tuotu sosioekonominen asema vaikuttaa nuoren uravalintaan resurssien kautta, kuten vanhempien jakaman tiedon tai rahallisen tuen avulla. Vanhempien ammatti voi toimia myös suorana roolimallina lapselle, jolloin hän hakeutuu samalle alalle. Lisäksi usein vanhempien asettamat odotukset lastaan kohtaan vaikuttavat uravalintaan. Lapsi ei halua tuottaa vanhemmilleen pettymystä. (Tynkkynen, 2013,20.)

Keski-Petäjän ja Wittingin artikkelin mukaan tytär päätyy suurella todennäköisyydellä äitinsä ammattiin, mikäli äidin ammatti on yhteiskunnalliselta tai luonnontieteelliseltä alalta. Pojalla on suuri todennäköisyys päätyä äitinsä ammattiin äidin ammatin ollessa maa- ja metsätalouselialta, yhteiskunnalliselta tai kasvatusalalta. (Keski-Petäjä & Witting, 2016.)

Isän ammatti yhteiskuntatieteelliseltä, kasvatusalalta tai maa- ja metsätalouselialta nostavat pojan mahdollisuuksia näihin ammatteihin. Tyttären kohdalla mahdollisuutta nostavat kasvatuala, yhteiskunnallinen ala sekä luonnontieteellinen ala. Isän esimerkki naisvaltaisilta aloilta saa tyttären hakeutumaan alalle, mutta vaikutus poikaan on myös hyvin suuri. (Keski-Petäjä & Witting, 2016.)

4.1 Opettajan ammatin periytyvyys

Opettajan ammatin periytyvyyttä on tutkittu Suomessa (mm. Myrskylä, 2009; Jussila, 1976) sekä ulkomailla (mm. Watt ym., 2012, Manuel & Hughes, 2006). Tutkimuksia on tehty opettajaksi hakeutumisen motiiveista, joissa on näyttäytynyt opettajavanhemman vaikutus. Opettajan ammatin on todettu olevan vahvasti periytyvä. Opettajan lapsella on suurempi todennäköisyys opiskella opettajaksi verrattuna lapseen, jonka vanhempi ei ole opettaja. (Myrskylä, 2009, Ahola, 1995, 137.) Opettajaksi opiskelevien perhetaustoja tutkimalla on saatu selville, että luokanopettajaopiskelijoilla on tyypillisesti korkeasti kouluttautunut äiti. Opiskelijat tulevat keskiluokkaisista ja suhteellisen hyvätuloisista perheistä. Viidesosalla

opiskelijoissa on perheessä tai suvussa opettajia. Usean vanhemmista toinen työskentelee opetusalailla. (Jussila, 1976; Kari, 1996, 18, 101; Keinänen & Kokkonen, 2010, 68, 73.)

Opettajaksi hakeutumisen motiiveja koskevissa tutkimuksissa opettajavanhemman vaikutuksiksi alalle hakeutumiseen on mainittu vanhemman toimiminen esikuvana. Esikuvien vaikutus alalle hakeutumisessa on suuri. Opettajuus periytyy ”verenperintönä” kotoa saadun mallin, mielikuvien ja arvojen kautta. Usein opettajaidentiteetti rakentuu opettajaperheissä lapselle jo pienestä alkaen seuraamalla ja kuuntelemalla vanhemman työstä, jolloin koulumaailma ja siihen liittyvät asiat ovat tulleet lapselle merkitykselliseksi. (Jokinen ym., 2014, 19.) Vanhemman kautta on saatettu päästä sijaiseksi kouluun, jolloin kiinnostus opettajan työhön on herännyt (Jokinen ym., 2014, 20).

Tutkimukset ovat koskeneet koulumaailmaan sijoittuvia opettajia. Opettaja-sana yhdistetään koulussa toimivaan luokan- tai aineenopettajaan. Ammattikunta jakautuu alakäsitteisiin. Opettajia ovat myös erityisopettajat, opinto-ohjaajat sekä varhaiskasvatuksen opettajat. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018, 60.) Varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyyttä ei ole tutkittu. Varhaiskasvatuksessa toimivan opettajan kuulussa opettaja-sanalle, päädyin tutkimuksessa tarkastelemaan teoretietoa ammatin periytyvyydestä opettajakäsitteen alla.

Koulumaailmaan sekä lasten kanssa toimimiseen viittaavat myös kasvatusalat sekä kasvatustiede. Kasvatustieteiden tai kasvatusalan opintoihin ei kuulu automaattisesti opettajan pedagogiset opinnot. Pedagogiset opinnot ovat mahdollista sisällyttää koulutukseen. (Turun yliopisto, n.d.; Studentum, n.d.) Kasvatustieteiden sekä kasvatusalojen periytyvyydestä on tietoa. Tietoa hyödynnetään tässä tutkimuksessa, koska aihepiiri on lähellä opettajuutta.

Keski-Petäjän ja Wittingin artikkelissa ilmenee kasvatusalojen kohdalla 2,9-kertainen riskisuhde tyttären päättämiseen alalle, mikäli hänen äitinsä työskentelee kasvatusalailla. Riskisuhde (risk ratio) kuvaa kahden tapahtuman todennäköisyyksien suhdetta. Riskisuhde voidaan todeta keskimääräistä suuremmaksi keskimääräisen riskin ollessa 1. Suhdetta on verrattu samanikäiseen väestöön, joiden äidit eivät ole alalla. Kasvatusalan riskisuhde äidiltä pojalle on 3,6-kertainen. Isän koulutus kasvatusalalta nostaa pojan riskisuhteen 6,7-kertaiseksi. Tyttären kohdalla riskisuhde on 3,8-kertainen. (Keski-Petäjä & Witting, 2016.)

Norin (2011) tutkimuksessa, jossa tarkastellaan 2000-luvun alun opiskelijavalikoituvuutta, selviää, että kasvatustiedettä pidetään matalasta sosioekonomisesta asemasta tulevien alana. Tutkimuksessa uskotaan, että hakeminen sekä sisäänpääsy alalle eivät liity lapsuudenperheen sosioekonomiseen asemaan (Nori, 2011, 200). Alalle pääsee helpoiten opiskelemaan jo opetuslalla toimineita henkilöitä (Nori, 2011, 199).

Norin tutkimuksessa puhutaan itse hankitusta asemasta. Tällä tarkoitetaan, että alalle hakija on korottanut koulutuksen kautta sosioekonomista asemaansa verrattaen vanhempiensa asemaan. (Nori, 2011, 199–200.) Sosioekonomisella asemalla ei kuitenkaan ole merkitystä. Varhaiskasvatusalalle pyrkii eniten matalasta asemasta tulevia, jotka eivät itse ole korottaneet asemaansa. Heidän vanhempien asema on myös matala. Kasvatusalat todetaan naisvaltaisiksi sekä kaupunkien ulkopuolelta tulevien suosimiksi aloiksi. (Nori, 2011, 213.) Kasvatusalat houkuttelevat enemmän matalasta kuin korkeasta sosioekonomisesta asemasta tulevia poikia (Nori, 2011, 183). Kokemus opetuslalla on avainasemassa. (Nori, 2011, 221).

5 Tutkimuksen toteutus

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin tietyn ammatin periytyvyyttä. Tarkastelun kohteena oli varhaiskasvatuksen opettajan ammatti. Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä määrällistä tietoa opiskelijoista, joiden vanhempi on varhaiskasvatuksen opettaja, sekä saada tietoa ammatin periytyvyyteen johtaneista syistä. Tutkimuksessa selvitettiin varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden perhetaustoja. Perhetaustojen kautta kerättiin tietoa siitä, onko opiskelija hakeutunut vanhempansa koulutustasoa ja/tai ammattia vastaavaan koulutukseen. Tarkoituksen oli myös saada käsitys siitä, onko varhaiskasvatuksen opettajan ammatti periytyvä. Lisäksi haluttiin selvittää opiskelijoiden kokemia syitä, miksi he ovat halunneet samaan ammattiin vanhempansa kanssa.

Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa aiemmin tuntemattomasta asiasta. Varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyyttä ei ole tutkittu aiemmin. Tutkimuksesta saadun tiedon ajateltiin olevan hyödyksi työvoimapulasta kärsivälle varhaiskasvatukselle. Tutkimuksessa ilmi tulleet syyt periytyvyyden jatkumiselle voisivat olla avainasemassa uusien työntekijöiden saamiseksi. Myrskylän mukaan esimerkiksi vanhemman myönteinen puhe omasta työstään, saa lapsen hakeutumaan samalle alalle. Jos jokainen varhaiskasvattaja puhuisi työstään positiivisesti negatiivisuuden sijaan, ala olisi houkuttelevampi.

5.1 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimukseen osallistuivat Rauman opettajan koulutuslaitoksen varhaiskasvatuksen opettajalinjalla opiskelevat. Vastaajiksi valikoituivat Raumalla varhaiskasvatuksen opettajaksi opiskelevat, koska tutkimuksen toteuttaja opiskelee kyseisessä koulussa, jolloin kyselylomakkeen lähettäminen koettiin helpoksi. Tutkittavien oli oltava varhaiskasvatuksen parissa opiskelevia tai opiskelleita, jotta periytyvyyttä voitiin tutkia. Rauman varhaiskasvatuksen opiskelijat oli selkä joukko, jolle lähettää kysely.

Tutkijalla oli ennakkotietonaan yhden luokan opiskelijoiden perhetaustat. Hän tiesi kyseisellä luokalla olevan kaksi opiskelijaa, joiden vanhempi on varhaiskasvatuksen opettaja. Tutkija ei kuitenkaan tiedä varmaksi vastasivatko kyseiset henkilöt kyselyyn.

Tutkimukseen osallistui vapaaehtoisesti sekä satunnaisesti 122 opiskelijaa. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat aloittaneet opintonsa vuosien 2021–2023 välillä. Opiskelijat pysyivät anonymoina. Ainoastaan sukupuoli tuli esille kyselyssä olleen kysymyksen kautta. Sukupuolta ei ollut pakko kertoa. Osallistuneista opiskelijoista 95 % oli naisia. Miehiä oli 2,4 %. Itsensä muuksi kuin mieheksi tai naiseksi määritellyitä 1,6 %. Yksi vastanneista ei halunnut kertoa sukupuoltaan.

5.2 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimus toteutettiin monimenetelmällisenä tutkimuksena (mixed methods research). Monimenetelmällisen tutkimuksen käsitteelle ei ole yhtenäistä selitystä. Keskeisenä tekijänä on yhdistää erilaiset aineistonkeruumenetelmät täydentämään toisiaan. (Seppänen-Järvelä, 2019, 332). Tässä tutkimuksessa yhdistyvät kvantitatiivinen sekä kvalitatiivinen aineistonkeruumenetelmä.

Tutkimuksessa haluttiin tuottaa määrällistä tietoa opiskelijoista, joille ammatti on periytynyt. Lisäksi haluttiin tietoa opiskelijoiden ajatuksista, miksi ammatti on periytynyt heille. Tällöin tuotettiin laadullista, kvalitatiivista tietoa. Tutkimuksen aineiston keräämisen parhaaksi todettiin kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen yhdistelmä. Kvalitatiivisilla kysymyksillä saatiin kvantitatiivisen tiedon lisäksi syvempi ja laajempi käsitys tutkittavasta asiasta (Seppänen-Järvelä, 2019, 332,334).

Tutkimuksen aineisto kerättiin sähköisellä Webropol-kyselylomakkeella (Liite 1). Kyselylomake jaettiin mahdollisille vastaajille sähköpostitse saatekirjeen kanssa (Liite 3). Kysely lähetettiin 475 opiskelijalle. Saatekirjeessä kerrottiin tutkimuksen tavoite sekä kuinka tutkimus toteutetaan. Kyselylomake lähetettiin vastaajille tammikuussa 2024. Vastaajina toimivat Rauman opettajan koulutuslaitoksen varhaiskasvatuslinjalla opiskelevat. Kyselylomakkeeseen pystyi vastaamaan kahden viikon ajan. Vastaajat pysyivät anonymoina. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja vastaamisen pystyi lopettamaan missä vaiheessa vain. Tietosuojaperiaatteet kerrottiin saatekirjeessä.

Kyselyn kautta kerättiin tietoa varhaiskasvatuksen opettajaksi opiskelevien taustoista. Kyselylomake sisälsi neljä kysymystä. Kysymyksistä kolme oli valintakysymyksiä, joista

vastaaja pystyi valitsemaan yhden vaihtoehdon. Valintakysymykset todettiin vastaajille helpoiksi ja nopeiksi, jolla toivottiin olevan vaikutusta vastausten määrään.

Valintakysymyksillä selvitettiin vastaajien sukupuoli, kumpi vanhemmista on varhaiskasvatuksen opettaja vai onko kumpikaan sekä vanhempien koulutustaso. Valintakysymyksillä saatiin tuotettua helposti kvantitatiivista tietoa siitä, kuinka moneen vastaajista kysytty asia pätee. Kysymyksiin oli ajateltu etukäteen selkeät mahdolliset vastausvaihtoehdot, jolloin valintakysymykset olivat luontevaa toteuttaa.

Sukupuolta kysyttiin, jotta saatiin tietää, periytykö ala enemmän tyttärelle vai pojalle. Vanhempien mahdollinen varhaiskasvatuksen opettajan ammatti selvitettiin periytyvyyden tutkimista varten. Lisäksi kerättiin tietoa, kummalta vanhemmalta ala periytyy todennäköisemmin. Koulutustaso selvitettiin koulutuksen periytyvyyttä ajatellen, mistä on jo aiempien tutkimusten kautta paljon tietoa. Tutkimusten kautta tiedetään, että korkeasti koulutettujen vanhempien lapset korkeakouluttautuvat todennäköisesti itse myös. Mahdollisuuksien tasa-arvoa silmällä pitäen haluttiin tietoa, pääseekö alalle opiskelemaan vain korkeasti koulutettujen vanhempien lapset.

Kysymyksistä yksi oli avoin kysymys, johon vastaajat kirjoittivat oman näkemyksensä siitä, miksi ovat halunneet jatkaa vanhempansa alaa. Kysymys oli tarkoitettu vastattavaksi henkilöille, joiden vanhemmat ovat varhaiskasvatuksen opettajia. Kysymykseen vastaava joukko kerrottiin kysymyksen yhteydessä, kuten menetelmätietovaranto (2010) neuvoo. Avoin kysymys alan jatkuvuuden motiiveihin liittyen valittiin, koska syitä ammatin periytyvyydelle ei varhaiskasvatuksen opettajan alalta juurikaan tiedetä. Avointa kysymystä käyttämällä koettiin, että saadaan arvokasta tietoa tuntemattomasta asiasta. Valmiit vastausvaihtoehdot olisivat jättäneet puutteita, koska niihin ei olisi pystytty huomioimaan kaikkia eri näkemyksiä. Jatkotutkimuksia ajatellen avoimet kysymykset saattavat tuottaa tietoa, joita tutkijat eivät olisi tulleet edes ajatelleeksi.

5.3 Aineiston analyysi

Tämä tutkimus koostuu kahdesta eri laatusesta aineistosta, kvantitatiivisesta sekä kvalitatiivisesta, joten niiden analysointitavat ovat erilaiset.

5.3.1 Kvantitatiivinen aineisto

Vastausten määrä nähtiin Webropol-kyselyn automaattisesti tuottaman tuloinformaation kautta. Tuloinformaatioita on käytetty hyödyksi kvantitatiivista aineistoa analysoidessa. Kvantitatiivinen aineisto koostui Webropol-kyselyn 2. ja 4. kysymyksestä.

Kyselyn toisen kysymyksen vastauksia analysoitiin Z-test for proportions -testillä. Kyseessä on tilastollinen testi, joka perustuu normaalijakaumaan. Testillä verrataan otoksen osuutta populaatio-osuuteen. Testi tuottaa kaksi erillistä arvoa: z-arvon sekä kriittisen z-arvon. Z-arvo kertoo, kuinka paljon otoksen keskiarvo poikkeaa populaatio-osuudesta. Mikäli z-arvo ylittää kriittisen z-arvon nollahypoteesi hylätään. Tällöin havaittu ero voidaan todeta tilastollisesti merkitseväksi, jolloin havaittu ero ei ole sattumanvarainen. (Qualitygurus, n.d.)

Z-testi suoritettiin käyttämällä Excel-ohjelmaa, johon syötettiin tarvittavat arvot sekä kaavat. Tarvittavat arvot koostuivat otoksen prosentista, populaation prosentista sekä N-arvosta.

Otos % = omasta tutkimuksestani nousseiden henkilöiden osuus, joilla vanhempi varhaiskasvatuksen opettaja. Tutkimukseeni osallistui 122 vastaajaa, joista 10 vastasi olevansa varhaiskasvatuksen opettajan lapsi. Otos muodostuu prosentista, joten varhaiskasvatuksen opettajien lasten prosentiosuus vastanneista laskettiin jakamalla varhaiskasvatuksen opettajien lasten määrä kaikkien vastaajien määrällä: $10/122=0,0819$. **Otos %= 0,0819**

Populaatio % = p = väestöosuus, joka koostuu Suomen kaikkien työllisten määrästä sekä varhaiskasvatuksen opettajien määrästä. Populaatio-osuus kuvaa todennäköisyyttä sille, että kenen tahansa vanhempi olisi varhaiskasvatuksen opettaja. Suomessa on 2 626 000 työllistä (Tilastokeskus, 2023). Varhaiskasvatuksen opettajien määrä on 17 300 (Ruskoaho, 2022). Populaatio % laskettiin ensin jakamalla työllisten + varhaiskasvatuksen opettajien määrä varhaiskasvatuksen opettajien määrällä: $(2\,626\,000 + 17\,300) / 17\,300 = 152,79$

Tällä kaavalla saatiin tietää, että yhtä varhaiskasvatuksen opettajaa kohti on 152 työllistä.

Tämän jälkeen selvitetiin todennäköisyys sille, että kenen tahansa vanhempi olisi varhaiskasvatuksen opettaja: $1/152=0,006605$. Tämä luku on odotettu prosentuaalinen osuus. **P=0,006605**

N= havaintoyksikkö eli kuinka monta havaintoa omassa tutkimuksessani on.
Tutkimukseeni osallistui 122 vastaajaa. Tällöin **N= 122**

Arvot syötettiin Excelin soluihin seuraavanlaisesti

Otos% = A2

Populaatio% = B2

N = C2

Z-testissä käytettiin seuraavanlaisia kaavoja tuloksen saamiseksi:

$$\sqrt{\frac{p \cdot (1-p)}{N}}$$

Ensimmäisenä kaavana $\sqrt{\frac{p \cdot (1-p)}{N}}$, joka syötettiin Exceliin soluun B4 muodossa NELLIÖJUURI((B2*(1-B2))/C2)

Kaava auttaa määrittämään standardihajontaa otoksen todennäköisyyden ja otoskoon perusteella. Kaavasta saatu tulos (=0,00734) kertoo standardipoikkeaman otoksen havaitusta prosentuaalisesta osuudesta ja antaa yhden mittayksikön havainnon keskimääräisestä poikkeamasta.

Z-alue laskettiin soluun B5. Laskettaessa käytettiin Exceliin syötettyä kaavaa (A2-B2)/B4. Kaava muodostuu otoksen ja populaation erotuksesta, joka on jaettu ensimmäisestä kaavasta saadulla tuloksella= 0,00734

Kaava mittaa, kuinka monta kertaa otoksen havaittu prosentuaalinen osuus poikkeaa odotetusta prosentuaalisesta osuudesta standardipoikkeamalla.

Kriittinen z-arvo on noin 1,96. Tämä on yleisesti käytetty kriittinen z-arvo 95 %:n merkitsevyystasolla. Exceliin syötetty kaava, joka tuottaa kriittisen z-arvon, näyttää seuraavalaiselta: itseisarvo(norm_jakauma.käänt(0,975)).

Tämän tutkimuksen tulososiossa käsitellään kaavojen kautta saatu z-arvo ja kriittinen z-arvo, sekä niiden merkitys tutkimuskysymyksen kannalta. Tulososiossa käsitellään myös 4.

kysymyksen kvantitatiivinen aineisto, jonka analysoinnissa käytettiin tulostuloinformaatiosta saatua prosentteja vastausten jakautumisesta.

5.3.2 Kvalitatiivinen aineisto

Kvalitatiivisen aineiston kohdalla analysointimenetelmäksi valittiin teemoittelu. Teemoittelun kautta analysoitiin avoimista vastauksista (kysymys 3) syitä tutkimuskysymykseen: ”Mitkä tekijät saavat jatkamaan vanhemman ammattia?”. Teemoittelussa aineistosta poimitaan tutkimuskysymyksen kannalta olennaiset, usein toistuvat aiheet, joista muodostuvat teemat. Teemat toimivat vastauksina tutkimuskysymykseen. (Kallinen & Kinnunen, 2021.)

Teemoittelussa käytettiin apuna koodaamista. Koodaamisessa on kyse aineiston osien yhdistelemisestä tai erottelusta tietyn ominaisuuden mukaan. (Kallinen & Kinnunen, 2021.) Yksi koodaamisen tavoista on ”värikynät”-tekniikka. Sitä hyödynnettiin tässä tutkimuksessa (Liite 2). ”Värikynät”-tekniikassa aineistoon merkitään värikoodein samaan ominaisuuteen liittyvät tekstikohdat. Koodaamisen myötä löydetty eri ominaisuudet jaotellaan teemoiksi. Vastauksista poimitaan sitaatteja havainnollistamaan teemoja (Kallinen & Kinnunen, 2021).

Analysoitavia vastauksia oli 23 kappaletta. Vastauksia tuli 26, mutta yksi niistä oli tyhjä ja kahdessa ei vastattu kysymykseen. Vastausten maltillinen määrä sekä lyhyet vastaukset, enimmillään 708 merkkiä (välilyönnit pois) mahdollistivat vastausten lukemisen ja analysoinnin ilman käsittelyohjelmia. Vastaukset luettiin useamman kerran läpi. Lukukerroilla vastauksista alkoi erottumaan toistuvat asiat. Lopuksi vastauksista merkittiin samoilla väreillä samaa aihetta sivuuttavat kohdat. (Kallinen & Kinnunen, 2021.)

6 Tulokset

Tässä luvussa vastataan luvussa 5 esitettyihin tutkimuskysymyksiin kerätyn aineiston pohjalta. Tuloksissa edetään tutkimuskysymys kerrallaan.

6.1 Opiskelijoiden perhetausta

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli ”Opiskellaanko varhaiskasvatuksen opettajaksi vanhemmalta periytyen”. Periytyvyyteen liittyi sekä koulutusasteen että ammatin periytyvyys, joiden määrä selvitettiin Webropol-kyselyllä.

6.1.1 Koulutusasteen periytyvyys

Koulutusasteen periytyvyyttä tarkasteltiin Webropol-kyselyn automaattisesti tuottaman tulostiedon kautta, josta nähtiin prosentteina sekä lukumäärinä, kuinka vastanneiden vanhemmat ovat kouluttautuneet. Vanhemman tulisi olla korkeasti kouluttautunut yliopistossa, jotta voitaisiin todeta koulutusasteen periytyneen lapselle, joka opiskelee varhaiskasvatuksen opettajaksi yliopistossa.

”Mikä on vanhempasi koulutusaste?”-kysymykseen saatiin 115 vastausta. Vastaajista 43 prosentilla (%) molemmat vanhemmat ovat kouluttautuneet toisen asteen koulutuksessa. 27 prosentilla (%) vastaajista molemmat vanhemmista ovat korkeakoulutettuja. 24 prosentilla (%) vastanneista äidillä on korkeakoulututkinto ja isä toisen asteen koulutuksen omaava. Vastaavasti isällä korkeakoulututkinto ja äidillä toisen asteen tutkinto löytyi kuudelta (6) prosentista (%) vastanneista.

Vastauksista käy ilmi, että 57 prosentilla (%) vastanneista on joko molemmat tai jompikumpi vanhemmista korkeasti kouluttautunut, jolloin koulutusaste on periytynyt vanhemmalta lapselle. Koulutusaste on periytynyt suurimmalla osalla (27 % = n 31) molempien vanhempien kautta. Toiseksi eniten periytyvyyttä tapahtui äidin kautta (24 % = n 28).

Koulutukseen päätyi 43 prosenttia vastanneista ilman koulutusasteen periytyvyyttä, jolloin voidaan todeta, ettei koulutusasteen periytyvyys ole välttämätöntä päästäkseen opiskelemaan varhaiskasvatuksen opettajaksi yliopistoon.

6.1.2 Varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyys

Varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyyttä selvitetiin z-testillä. Z-testin tulos muodostuu kahdesta arvosta: z-arvo sekä kriittinen z-arvo, joita verrataan toisiinsa tutkittavan asian ymmärtämiseksi. (Qualitygurus, n.d.)

Z-arvoksi saatiin 10,2807. Kriittiseksi z-arvoksi 1,9599.

Z-arvo kertoo, kuinka monella standardipoikkeamalla otososuus poikkeaa populaation keskiosuudesta. Kriittisessä z-arvossa on 95 % luottamusväli. (Qualitygurus, n.d.)

Ero otoksen ja populaation osuuksien välillä on tilastollisesti merkittävä z-arvon ollessa huomattavasti suurempi kuin kriittinen z-arvo. Havaittu ero ylittää 95 %:n luottamusvälin kriittisen rajan, jolloin tulosten voidaan todeta olevan tilastollisesti merkittävä. Otos on erittäin poikkeava populaatioista. (Qualitygurus, n.d.)

Otoksen suuri poikkeavuus viittaa siihen, että otosjoukossa on merkittävä määrä tapauksia, joissa varhaiskasvatuksen opettajan ammatti on periytynyt. Tässä tapauksessa Rauman opettajankoulutuslaitoksella opiskelee poikkeavan paljon varhaiskasvatuksen opettajaksi henkiköitä, jotka ovat perineet ammatin vanhemmaltaan. Suuri z-arvo verrattuna kriittiseen z-arvoon viittaa siihen, että varhaiskasvatuksen opettajaksi opiskelun ja varhaiskasvatuksen opettajana toimivan vanhemman välillä on tilastollisesti merkittävä yhteys. Lapset, joiden vanhemmat ovat varhaiskasvatuksen opettajia hakeutuvat todennäköisemmin varhaiskasvatuksen opettajiksi, kuin he joiden vanhemmat eivät ole.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että tietyt taustatekijät, jotka liittyvät vanhempien ammatilliseen taustaan, vaikuttavat merkittävästi siihen, hakautuvatko lapset varhaiskasvatuksen opettajaksi. Kvantitatiivinen aineisto, jonka tuloksia käsitellään seuraavaksi, tuo esiin syitä, miksi lapsi on halunnut jatkaa vanhempansa alaa.

6.2 Vanhemman vaikutus varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutumiseen

Toista tutkimuskysymystä: ”Mitkä tekijät saavat jatkamaan vanhemman alaa?” käsitellään vastauksista analysoitujen teemojen kautta. Teemoja nousi neljä. Jokainen teema käsitellään

erikseen omana alaotsikkonaan. Teemoihin liittyvät vastausten kohdat on koodattu eri värein vastaustiedostoon (Liite 2). Teemojen käsittelyn yhteydessä vastuksista nostetaan tekstikohtia havainnollistamaan teeman ilmentymää (Kallinen & Kinnunen, 2021). Vastauksia ei ole muokattu, joten niissä saattaa ilmetä kirjoitusvirheitä. Teemat käsitellään yleisyysjärjestyksessä.

Tutkimuskysymykseen haettiin vastausta kyselyn kolmannella kysymyksellä: ”jos olet jatkanut vanhempasi alaa, miksi?”. Kysymyksen kohderyhmä oli ymmärretty osittain vastaajien keskuudessa väärin. Kysymys oli tarkoitettu koskemaan heitä, joiden vanhempi on varhaiskasvatuksen opettaja. Vastauksia tuli kuitenkin myös lastenhoitajien sekä muulla tavalla lasten kanssa työskentelevien vanhempien lapsilta, esimerkiksi psykiatrisen sairaanhoitajan.

Kysymyksen kohderyhmän väärin ymmärryksen vuoksi tutkimuskysymykseen tietyn ammatin periytyvyydestä (varhaiskasvatuksen opettaja) ei saatu täysin vastauksia. Varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutumisen syitä tullaan tarkastelemaan lasten kanssa työskentelevien vanhempien vaikutuksesta nousseiden teemojen kautta. Kallisen & Kinnusen verkkokäsikirjassa mainitaan, että tutkimuskysymykset muokkautuvat usein koodausprosessin aikana, kun vastaukset tulevat tutuksi.

6.2.1 Työkokemus alalta

Yleisemmäksi syyksi varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutumiseen nousi 9/23 vastauksessa ilmi tullut koulutusta edeltävä työskentely varhaiskasvatuksessa. Ensimmäinen teema käsittelee työkokemuksen vaikutuksia alalle hakeutumisessa. Teemaan liittyvät vastausten kohdat on merkitty vastaustiedostoon keltaisella värillä.

Varhaiskasvatus on siinä mielessä harvinainen ala, että työtä pääsee kokeilemaan jo ennen opintoja, sillä sijaiseksi pääsee helposti. Vastajaat kertovat tehneensä sijaisuuksia varhaiskasvatuksessa lastenhoitajan roolissa ennen opettajaopintojen alkua.

Itsekin olin päiväkodissa lähihoitaja ennen yliopistoa.

- -Päiväkotityöskentelyn jälkeen aloitin varhaiskasvatuksen opettajaopinnot- -.

Kuudessa vastauksessa ilmenee varhaiskasvatuksen parissa työskentelevän äidin vaikutus alalle työntävänä tekijänä. Äidin kautta alalle on päästy työskentelemään jo nuorena, ilmenee vastauksissa esimerkiksi TET-harjoittelun ja 18 vuoden iän muodossa.

Aloin äitini suosituksesta tekemään keikkaa päiväkodissa- -.

- - hänen (äidin) kautta tutustuin aikoinaan päiväkotimaailmaan harjoittelun kautta.

- - heti kun olemme täyttäneet 18 äiti on värvännyt meidän työpaikalleen sijaisiksi, ja tätä kautta olemme heti saaneet kosketusta koulu ja opetusmaailmaan.

Äidin kautta on päästy työskentelemään päiväkotiin, mutta myös muulla tavoin lasten pariin. Vastaajista kaksi kertoo auttaneensa perhepäivähoitajana toimivaa äitiään töissään. Tällöin työskentely on tapahtunut omassa kodissa ikään kuin äidin työntekijänä.

Äitini on perhepäivähoitaja- - yhä nykypäivänä äitini tekee töitä alalla ja autan itse myös mielelläni.

Äitini perusti päiväkodin suuren lapsuudenkotoni toiseen puoliskoon - -. Olen koulupäivien jälkeen mennyt auttamaan päiväkodin puolelle.

Vastaajat ovat kokeneet varhaiskasvatuksen piirissä työskentelyn itselleen mieluisaksi, joten alaa on haluttu jatkaa opintojen parissa. Mieluisaksi kokeminen ilmenee vastauksissa käytettyjen adjektiivien muodossa. Mielekkyyden kokemus voidaan tulkita myös henkilön halusta mennä auttamaan perhepäivähoitaja äitiään.

Työ tuntui kuitenkin alusta alkaen tosi omalta ja toisten yliopisto-opintojeni päätyttyä hainkin opiskelemaan varhaiskasvatuksen opettajaksi.

Osittain myös opettajuuden tuntuminen omana juttuna on varmasti myös vahvistanut se, että - - äiti on värvännyt meidät työpaikalleen sijaisiksi.

Olen päätynyt kasvatusalalle, koska muissa ammateissa en ole kokenut kyseistä alaa sittenkään omakseni.

6.2.2 Lasten kanssa toimiminen tuttua

Vastaajista 9/23 mainitsee varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutumisen merkittävänä tekijänä lapset. Etenkin aiemmat kokemukset lasten kanssa toimimisesta, ja sitä kautta omaksuttu lasten kanssa olemisen luontevuus ovat vaikuttaneet alan valintaan. Vastaustiedostoon on merkattu vihreällä lapsiin viittaavat kohdat, joista muodostui toinen teema.

Olen ollut pienestä asti lasten kanssa tekemisissä, joten lasten hoitaminen ja heidän kanssaan toimiminen ammatikseni tuntuu luontevalta.

Neljä vastanneesta kertoo olevansa perhepäivähoitajan lapsi, jolloin vieraita lapsia on ollut aina lähettyvillä. Lasten parissa olemiseen on totuttu nuoresta alkaen.

Olen tottunut siihen, että lapsia on aina ympärillä.

Äitini on perhepäivähoitaja - -. Olen ollut lapsena kotona äidin tehdessä töitä. - -. Olen ikään kuin kasvanut siihen, että viihdyn lasten kanssa.

Äiti lastenhoitaja ja entinen perhepäivähoitaja, joten lapsia ollut aina talossa omien pikkusisarusten lisäksi.

Vastaajat kertovat kokeneensa lasten kanssa olemisen itselleen mieluisaksi ja omaksi vahvuudekseen. Positiiviset ajatukset lasten kanssa toimimisesta sekä sen merkityksellisyydestä voidaan ajatella olevan syinä henkilöiden hakeutumiseen alalle, jossa työskennellään lasten kanssa.

Lapsia ollut aina talossa - -, joten ala tutui itselle luonnolliselta ja tärkeältä.

Osaan toimia lasten kanssa.

- - olen halunnut jatkaa alalle, jossa saan tehdä töitä lasten kanssa.

Lasten kanssa työskentely tuntuu itsestä luontevalta ja omalta.

Tykkään työskennellä lasten kanssa.

6.2.3 Vanhemman positiiviset kokemukset alalta

Kahdeksassa vastauksessa tuodaan esiin alasta saatu positiivinen kuva. Vastaustiedostoon on merkattu sinisellä värillä kohdat, joissa viitataan alasta kiinnostumiseen sivusta seuraajan roolissa. Kolmannessa teemassa käsitellään vanhemman luoman positiivisen kuvan vaikutusta alalle hakeutumiseen. Kaksi vastanneista tuo esiin äidin puhuneen alasta positiivisesti.

Olen kuullut häneltä (äidiltä) hyvää päiväkodissa työskentelystä ja sitä kautta innostuin itsekin alasta.

Äitini kehui usein opetusalan positiivisista työajoista ja varmasti hänen viihtyvyys alalla on vaikuttanut omiin asenteisiini opiskella kasvatustiedettä.

Positiivisuus alasta on välittynyt myös äidin työn seuraamisen kautta. Kolme vastanneesta kertoo olleensa mukana äidin työpaikalla. Työ on vaikuttanut vastaajien mukaan mielekkäältä, mikä on innostanut hakemaan alalle.

Innostunut alalle, kun nähnyt äidin tekevän työtä. Työ vaikuttanut kivalta.

Olen äidin kanssa ollut hänen mukanaan välillä päiväkodissa töissä pienempänä - -.

Työn seuraamisen lisäksi kaksi vastanneista kertoo päässeensä osaksi äidin työtä kokeillessaan äidin ideoiden toimivuutta. Työ on näin ollut osana lapsen elämää. Luultavasti lapselle on jäänyt työstä hauska kuva, kun äiti on suunnittelut askarteluja tai muuta leikillistä toimintaa.

Äidin kanssa ollaan yhdessä harjoiteltu esim. mahdollisia askarteluja.

Äiti myös usein on käyttänyt meitä esimerkkeinä ja koekaniineina omille ideoilleen opetukseen.

6.2.4 Unelma-ammatti

Viisi vastanneesta kokee opettajaksi tulemisen olleen ajatuksen jo pienenä. Ajatus on ollut joko oma haave tai tullut sukulaisten kautta. Neljännessä teemassa tuodaan esiin ammatin tietoisuus jo pienestä pitäen. Teema näyttäytyi vastauksissa vähiten, mutta kuitenkin merkittävänä tekijänä alalle hakeutumisessa. Asiaan viittaavat kohdat on merkattu vastaustiedostoon punaisella värillä.

Opettajuuden kokeminen unelma-ammattina ja sitä kautta sisäinen motivaatio on saanut kolmen vastanneista hakeutumaan alalle.

Unelma-ammattini jo lapsena oli opettaja.

Olen aina tiennyt haluavani opettajaksi - -.

Olen aina kokenut opettajuuden omaksi jutukseni - -.

Kaksi vastanneista kertoo vältelleensä opettajaksi pääymistä. Toisten ihmisten kautta tullut ammatin valinta on ennemminkin saanut vastustamaan alaa, kuin pyrkimään sille. Itsessä on mahdollisesti nähty potentiaalia muillekin aloille. Toiset ihmiset ovat kuitenkin olleet oikeassa, ja alalle on päädytty vastusteluista huolimatta.

Olin jo pienestä pitäen kuullut, että minusta tulee jonkinlainen hoitaja. Halusin rikkoa ennakkoluuloja, mutta täällä sitä kasvatusalalla silti ollaan.

Nuorena ajattelin että en halua töihin varhaiskasvatukseen, mutta toisin kävi. Koen, että tietynlainen urapolku alkoi jo kouluiässä.

7 Pohdinta

Luvussa verrataan sekä tulkitaan tutkimuksen tulosten yhteyttä aiempaan tietoon, jota on tuotu esiin johdannossa sekä teoriataustassa. Lisäksi luvussa arvioidaan tutkimuksen rajoituksia sekä luotettavuutta. Lopuksi esitetään jatkotutkimusideat ja johtopäätökset.

7.1 Päätulokset

Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyydestä sekä taustatekijöistä, miksi ammatti on periytynyt. Tutkimus tuotti vastuksia molempiin tutkimuskysymyksiin.

Tutkimus osoitti, että varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin hakeutumisen sekä varhaiskasvatuksen opettajana toimivan vanhemman välillä on tilastollisesti merkittävä yhteys. Varhaiskasvatuksen opettajan ammatin voidaan todeta olevan periytyvä. Varhaiskasvatusta lähdetään opiskelemaan kuitenkin ilmankin ammatin tai koulutustason periytyvyyttä, sillä vastanneista 43 % tuli perheistä, joissa kumpikaan vanhemmista ei ollut korkeasti kouluttautunut.

Tutkimuksessa nousi neljä teemaa kasvatus-/opetusalaalla työskentelevän vanhemman vaikutuksesta lapsen haluun opiskella varhaiskasvatuksen opettajaksi. Tutkimuksessa ei saatu tietoa varhaiskasvatuksen opettajan työn periytymisen syistä täysin, sillä kyselyn kysymyksen kolme kohderyhmä ymmärrettiin vastaajien keskuudessa väärin. Tuloksissa näyttäytyi kuitenkin, että varhaiskasvatuksessa tai muulla tavoin lasten kanssa työskentelevä vanhempi saa lapsensa alalle, mikäli puhuu alasta myönteisesti, tarjoaa lapselle työkokemusta alasta tai antaa kokemuksia lasten kanssa toimimisesta. Tällöin alasta saattaa tulla lapsen unelma-ammatti.

7.2 Tulosten yhteys aiempaan tietoon

Aiemmissa tutkimuksissa on ilmennyt esikuvien, joina vanhempi on toiminut, merkittävä vaikutus opettajaksi opiskelun syynä. Tässä tutkimuksessa vanhemman rooli merkittävänä tekijänä alalle hakeutumisessa korostui, koska alalle hakeutumista tarkasteltiin periytyvyyden kautta.

Tutkimuksessa nousseet teemat varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutumisen syistä ovat saman suuntaisia aiemmissä tutkimuksissa todettuihin syihin opettajuuden periytymisessä. Opettajan ammatti periytyy kulttuurisen pääoman kautta, jota opettajavanhempi välittää lapselleen (Heikkilä, 2001). Tässä tutkimuksessa näyttäytyi vahvasti sosioekonomisen aseman tarjoamien resurssien vaikutus varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutumiseen, jota muun muassa Vanttaja sekä Kestilä toivat artikkeleissaan esiin. Tämän tutkimuksen kautta on selvää, että Jokisen ym. teoria opettajan lapsen kasvamisesta opettajaidentiteettiin kotona vaikuttavan opettajavanhemman kautta pitää paikkaansa. Kotoa omaksuttu kasvatusalan arvostaminen sekä työhön vaaditut taidot, kuten lasten kanssa toimiminen ovat olleet merkittäviä tekijöitä varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutumiseen (Kestilä ym., 2018). Omaksuttu elämäntyylin, jossa opettajuus on vahvasti läsnä puheenaiheiden ja materiaalien, kuten vastauksissa esiin tulleiden askartelujen kautta ovat tuoneet varhaiskasvatusmaailman merkitykselliseksi lapselle (Jokinen ym., 2014; Kallunki, 2023).

Tynkkysen tutkimuksessa esiin nostettu nuorten ahdistus ammatinvalintaan liittyen sekä vanhempien apu päätöksenteossa ovat yhteydessä tässä tutkimuksessa nousseeseen työkokemuksen ja äidin kertomien kokemusten vaikutukseen alalle hakeutumisessa. Nuoret ovat Tynkkysen tutkimuksen mukaan kokeneet uravalinnan vaikeaksi, koska ammatin todellisuudesta ei ole tietoa. Tämä tutkimus vahvistaa vastanneiden kokemusten kautta, että työkokemus alalta itse työskennelleenä sekä vanhemman kautta koettuna on helpottanut ja ollut merkittävänä tekijänä alan valinnassa. Ammatin ollessa tuttua jo ennen opiskelua, ei vastanneiden ole tarvinnut pelätä, että he kouluttautuisivat ammattiin, jossa ei tykkäisikään työskennellä (Tynkkynen, 2013).

Norin tutkimuksessa nostettiin esiin, että työkokemus opetusosalta on valttikorttina opiskelemaan pääsyssä. Työkokemuksen lisäksi henkilön kulttuuriset resurssit ovat työn sekä kodin kautta muovautuneet yliopiston vaatimusten mukaisiksi (Heikkilä, 2001). Tällöin jo hakuvaiheessa henkilöllä on omaksuttua tietoa alalta omien kokemusten kautta, jolloin pääsykokeissa on helpompi pärjätä. Norin tutkimus sekä tässä tutkimuksessa esiin tulleet opiskelua edeltäneet työkokemukset tuovat esiin, että alalle halutaan sekä päästään työkokemuksen kautta. Jokinen ym. artikkelissa esitetty ajatus siitä, että vanhemman kautta on saatettu päästä sijaiseksi ja innostuttu alasta, pitää täysin paikkaansa tässä tutkimuksessa esiin tulleiden kokemusten perusteella.

Tässä tutkimuksessa näyttäytyy, kuinka lapset pitävät vanhempiensa mielipiteitä arvostettavina sekä luottavat vanhempien näkemyksiin. Tynkkysen tutkimuksessa todettiin myös lasten tukeutuminen vanhempiinsa elämän suurissa päätöksissä. Tutkimuksen vastauksissa ilmeni suvun kannustus alalle (Vanttaja, 2000).

Tutkimustulokset ovat periytyvyyden osalta myös samansuuntaiset aiempien tutkimusten kanssa. Opetusala on todettu Myrskylän artikkelissa periytyväksi. Sama toteamus voitiin tehdä tässä tutkimuksessa. Vanhempien koulutustasoa verrattaessa sekä avoimissa vastauksissa esiin tulleissa vanhempien ammateissa esimerkiksi hoitajana tai koulukuljettajana näyttäytyy, kuinka lapset ovat joko pysyneet vanhempansa kanssa samassa sosioekonomisessa asemassa tai korottaneet asemaansa. Laurean sekä Heiskalan ym. artikkeleissa tuotu esiin sosiaalisen liikkuvuuden alaspäin suuntautuvuuden välttäminen on toteutunut tutkimukseeni osallistuneiden perheissä. Aiempien tutkimusten mukaisesti opiskelijoiden äidit olivat isiä todennäköisemmin korkeasti kouluttautuneet.

7.3 Tutkimuksen tarjoama uusi tieto

Tämä tutkimus tuotti uutta tietoa opettajan ammatin periytyvyydestä tutkimalla varhaiskasvatuksen opettajien ammatin periytyvyyttä koulussa työskentelevien opettajien ammatin periytyvyyden sijaan. Tutkimuksen saman suuntaiset tuloksillaan aiempien tutkimusten kanssa osittivat, että varhaiskasvatuksen kentällä työskentelevien opettajien periytyvyys on saman suuntaista, kuin koulussa työskentelevien opettajien. Opetusala on kaiken kaikkiaan periytyvä.

Tutkimus näytti, että korkeamman sosioekonomisen aseman tavoittelun kautta hoitajana toimiva vanhempi saa motivoitua lapsensa varhaiskasvatuksen opettajaksi. Tutkimus osoitti, että huoli mahdollisuuksien tasa-arvosta opettajankoulutuksessa, kuten Jokinen on tuonut esiin koulutukseen valikoituessa hyvien perheiden ”kympin tyttöjä”, ei ole perusteltua, sillä 43 % opiskelijoista oli perheistä, joissa molemmat vanhemmat olivat suorittaneet toisen asteen koulutuksen.

7.4 Jatkotutkimusidea

Jatkotutkimusideana pitkittäistutkimus, jonka tavoitteena olisi selvittää vaikuttaako varhaiskasvatuksen opettajien positiivisen kuvan antaminen ammatistaan omille lapsilleen heidän ammatinvalintaansa tulevaisuudessa. Tutkimukseen osallistuvat varhaiskasvatuksen opettajat jaettaisiin kahteen ryhmään: ensimmäinen ryhmä saa ohjausta ja neuvontaa siitä, kuinka tuoda positiivisesti esiin ammattiaan lapsilleen, osallisten heitä myös työhönsä; toinen ryhmä ei saa ohjausta.

Pitkittäistutkimus kestäisi lapsen varhaisesta iästä ammatinvalintaan asti. Ammatinvalinnan tapahtuessa analysoitaisiin, kuinka moni varhaiskasvatuksen opettajien lapsista valitsee saman ammatin. Tuloksia vertailtaisiin kahden ryhmän välillä, jotta saataisi tietää, onko positiivisen kuvan luomisella ammatista sekä siihen osallistumisella merkittävää yhteyttä lapsen ammatinvalintaan.

Tutkimuksen avulla voisi saada arvokasta tietoa ammatin periytyvyydestä. Tieto voisi auttaa kehittämään strategioita, joilla voitaisiin rohkaista nuoria valitsemaan tiettyjä ammatteja sekä edistää perheenjäsenten välistä vuorovaikutusta työn ja koulutuksen suhteen.

7.5 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta käsiteltäessä on Soinisen & Merisuo-Storm (2009) mukaan hyvä käyttää termiä uskottavuus, joka pitää sisällään neljä käsitettä, joiden kautta luotettavuutta tarkistellaan. Seuraavaksi tarkistelen toteuttamani tutkimuksen uskottavuutta.

Olen pyrkinyt raportoimaan tutkimuksen vaiheet selkeästi ja avoimesti tutkimuksen uskottavuuden lisäämiseksi. Siirrettävyyden mahdollistamiseksi olen kertonut tutkimusympäristön. Tutkimuksessani esiin tulleet tulokset ovat samansuuntaisia aiempien tutkimusten kanssa. Tutkimus toteutettiin monimenetelmällisenä, jolloin tutkimustuloksiin pyrittiin saamaan varmuutta kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen aineiston kautta. (Soininen & Merisuo-Storm, 2009.)

Tutkijan persoonallisuuden todetaan olevan läsnä laadullisessa tutkimuksessa, joten on huomioitava tutkijan ennakko-oletukset aineistoa kerätessä (Soininen & Merisuo-Storm, 2009). Tiesin omalta luokaltani lisäksi kaksi, jotka ovat perineet ammatin äidiltään.

Ennako-oletukseni oli, että ammatin perineitä olisi huomattavasti enemmän kuin 10, joka tuloksissani tuli esiin. Ennako-oletus suuremmasta periytyvyyden määrästä ei kuitenkaan vaikuttanut aineiston keräämiseen. Keräsin aineistoni verkkokyselyn kautta, jolloin oma vaikutukseni vastaajiin jäi kysymyksen muotoilun tasolle. Esittämäni kysymys ”miksi olet halunnut jatkaa vanhemman alaa?” ohjasi mahdollisesti vastaajan kertomaan vanhemman tuomia syitä alalle päätymiseen. Mikäli kysymys olisi muotoiltu esimerkiksi ”miksi halusit varhaiskasvatuksen opettajaksi?”, olisiko vanhemman vaikutus näkynyt motivoivana tekijänä.

Tutkimustulokset koskettavat vain yhden yliopiston opiskelijoita, jolloin tutkimuskohteena ollut varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyys näyttäytyy vain pienessä osassa varhaiskasvattajia. Olen pyrkinyt todennäköisyyslaskennalla kuvaamaan periytyvyyden mahdollisuutta laajemmin.

Kvantitatiivisen aineiston luotettavuutta tarkasteltaessa puhutaan reliabiliteetista ja validiteetista. Reliabiliteetti kuvaa, kuinka luotettavasti ja toistettavasti käytetty mittari kuvaa haluttua aihetta. Validiteetti ilmaisee, kuinka hyvin käytetty mittaustapa mittaa tutkittavan aiheen ominaisuuksia. (Soininen & Merisuo-Storm, 2009.)

Tutkimusaineiston keräämiseen valitut kysymykset mittasivat haluttua aihetta. Varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyyttä selvittäessä oli olennaista tietää, onko vanhempi varhaiskasvatuksen opettaja, jotta saatiin tietää, onko kyselyyn vastannut varhaiskasvatuksen opettaja opiskelija perinyt ammatin vanhemmaltaan. Yhtä lailla koulutustason periytyvyyttä selvittäessä oli olennaista tietää vanhempien koulutustaso. Tässä tutkimuksessa validiteetin voidaan todeta toteutuvan.

Vastaajien voidaan vahvasti olettaa vastaavan samalla tavalla esitettyihin kysymyksiin, sillä kysytyt asiat ammatista ja koulutuksesta pysyvät tämän tutkimuksen kannalta muuttumattomina. Mikäli vanhemman koulutusaste nousisi tai hän opiskelisi myöhemmin varhaiskasvatuksen opettajaksi, ei näiden tulosten voitaisi todeta vaikuttaneen periytyvyyteen, sillä koulutusasteen nousu ja ammatin opiskelu olisi tapahtunut sen jälkeen, kun kyselyyn vastannut oli jo itse opiskelemassa varhaiskasvatuksen opettajaksi yliopistossa.

Tutkimuksessa käytettiin z-testiä, joka mahdollisti tämän tutkimuksen otoksen vertailun koko väestössä esiintyvään joukkoon. Kyselyn otos oli pieni, joten tutkimustuloksen vääristyminen on mahdollista.

7.6 Tutkimuksen rajoitukset

Tutkimuksen otos oli pieni, joten tulokset eivät välttämättä ole yleistettävissä suurelle väestölle. Yleistettävyyttä tukevat kuitenkin saman suuntaiset tutkimustulokset aiempien tutkimusten kanssa.

Tutkimuksessa käytetyssä varhaiskasvatuksen opettajien määrässä ovat mukana vain tällä hetkellä työssä olevat. Eläköityneiden määrää ei tiedä. Määrä ei kuvaa väestön todellista tilaa.

Aineiston keräämiseen käytettyjen kysymysten muotoilussa oli puutteita, sillä kysymyksen kolme kohdejoukko ymmärrettiin väärin. Kysymyksen neljä vastausvaihtoehtoista jäi puutteelliseksi tieto, onko vanhemman korkeakoulutus tapahtunut yliopistossa vai ammattikorkeassa. Tieto olisi ollut olennainen, koska aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että vanhemman yliopistokoulutus vaikuttaa lapsen koulutuspolkuun eri tavalla kuin vanhemman ammattikorkeakoulutus.

7.7 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyyttä sekä vanhempien vaikutusta alalle hakeutumiseen. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin hakeutumisen ja vanhemman varhaiskasvatuksen opettajana toimimisen välillä on tilastollisesti merkittävä yhteys. Vaikka ammatin periytyvyyttä esiintyi, osa opiskelijoista päätyi alalle ilman vanhempien koulutusasteen tai ammatin periytymistä. Tuloksissa oli havaittavissa sosioekonomisen asteen liikkumista ylöspäin.

Tutkimus osoitti neljä teemaa, jotka liittyvät vanhemman vaikutukseen lapsen päätökseen opiskella varhaiskasvatuksen opettajaksi: työkokemus alalta, lasten kanssa toimiminen, vanhemman positiiviset kokemukset alalta sekä unelma-ammatti. Näiden tekijöiden avulla lapset hakeutuvat alalle, jossa vanhempi on toiminut tai jonka he ovat kokeneet itselleen sopivaksi ja mielekkääksi.

Tutkimustulokset vahvistavat aiempien tutkimusten havaintoja siitä, että esikuvilla ja vanhempien ammatillisella taustalla on merkittävä vaikutus opettajaksi hakeutumiseen.

Lisäksi tutkimus tuo esiin uutta tietoa varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyydestä ja sen yhteydestä vanhempien työkokemukseen sekä näkemyksiin alasta.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin hakeutumisen taustalla vaikuttavat moninaiset tekijät, joista osa periytyy vanhemmilta ja osa muodostuu yksilöllisistä kokemuksista ja mielenkiinnon kohteista. Tämä tieto voi olla hyödyllistä niin opettajankoulutuksen suunnittelussa kuin varhaiskasvatuksen alalle hakeutuvien ohjauksessa ja tukemisessa. Avainasemassa on positiivisten kokemusten saaminen varhaiskasvatuksessa työskentelystä.

Lähteet

Ahola, S. 1995. Eliitin yliopistosta massojen korkeakoulutukseen. Korkeakoulutuksen muuttuva asema yhteiskunnallisen valikoinnin järjestelmänä. Turun Yliopisto. Koulutussosiologian raportti 30.

Fair work commission. (N.d.). Hearings & decisions: social origin. Fair work commission. <https://www.fwc.gov.au/social-origin>

Heiskala, L., Erola, J. & Kilpi-Jakonen, E. (2020). Compensatory and multiplicative advantages: social origin, school performance, and stratified higher education enrolment in Finland. *European sociological review* 37 (2), 171-182.
<https://academic.oup.com/esr/article/37/2/171/5956257?login=false#232251809>

Jokinen, H., Taajamo, M., Välijärvi, J., Honkimäki, S., Keurulainen, H., Mikkola, A. & Weissmann, K. (2014). Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä ja muutoksessa: huomisen haasteita. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/44968/978-951-39-6021-6.pdf?sequence=>

Jussila, J. (1976). Peruskoulun luokanopettajan koulutukseen hakeutuminen ja sen motiivit. Helsingin yliopisto, kasvatustieteen laitos.

Kallio, J. (13.4.2017). Vanhempien huono-osaisuus voi katkaista lapsen koulutuspolun [blogikirjoitus]. Turun yliopiston blogi. Saatavilla 9.12.2023
<https://blogit.utu.fi/utu/2017/04/13/vanhempien-huono-osaisuus-voi-katkaista-lapsen-koulutuspolun/>

Kallunki, J. (2023). The intergenerational transmission of socially stratified lifestyles. Väitöskirja. Tampere University Dissertations 802. Tampereen yliopisto.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/148423/978-952-03-2899-3.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Kari, J. (1939). Opettajan ammatti ja kasvatustietoisuus. Otava.

Keski-Petäjä, M. & Witting, M. (2016). Vanhempien koulutus vaikuttaa lasten valintoihin. Tieto & trendi. Tilastokeskus.

<https://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/vanhempien-koulutus-vaikuttaa-lasten-valintoihin/>

Kestilä, L., Karvonen, S., Parikka, S., Seppänen, J., Haapakorva, P., & Sutela, E. (2018). Vanhempien koulutus ennustaa nuorten hyvinvointia pitkälle aikuisuuteen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Suomen sosiaalinen tila (3), 1–16.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136605/URN_ISBN_978-952-343-144-7.pdf

Kivinen, O. & Rinne, R. (1995). Koulutuksen periytyvyys: Nuorten koulutus ja tasa-arvo Suomessa. Suomen virallinen tilasto.

Lareau, A. (2003) *Unequal Childhoods*. Berkeley, US: University of California Press

Lehti, H. (20.11.2019). Sosiaalinen tausta ja koulutus -vanhempien työttömyyden vaikutukset lapsen koulumenestykseen ja kouluvalintaan [blogikirjoitus]. Invest blog. Saatavilla 2.11.2023 <https://blogit.utu.fi/invest/2019/11/20/vanhempien-tyottomyyden-vaikutukset-lapsen-koulumenestykseen-ja-kouluvalintaan/>

Myrskylä, P. (2009). Koulutus periytyy edelleen. Tilastokeskus, hyvinvointikatsaus 1(09). https://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_002.html?s=0

Myrskylä, P. (2011). Nuoret työmarkkinoiden ja opiskeluiden ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. <https://tem.fi/documents/1410877/3346190/Nuoret+ty%C3%B6markkinoiden+ja+opiskelun+ulkopuolella+17032011.pdf>

Nori, H. (2011). Kenelle yliopiston portit avautuvat? Tutkimus suomalaisiin yliopistoihin ja eri tieteenaloille valikoitumisesta 2000-luvulla. Väitöskirja. Sarja-ser.c osa- tom. 309. Turun yliopisto.

<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/67040/AnnalesC309Nori.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Opetus- ja kulttuuriministeriö [OKM]. (N.d.). Suomen koulutusjärjestelmä: koulutusjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://okm.fi/koulutusjarjestelma>

Pfeffer, F. T. (2008). Persistent inequality in educational attainment and its institutional context. *European Sociological Review* 24(5), 543–565.

Qualitygurus. (N.d.). One proportion Z test. Saatavilla 22.3.2024

<https://www.qualitygurus.com/one-proportion-z-test/>

Ruggera, L., Erola, J., Karhula, A., Sirniö, O. & Eskelinen, N. (2020). Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020. Kalevi Sorsa -Säätiö.

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/168658/Eriarvoisuus2020_web2%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ruskoaho, J. (2022). Varhaiskasvatusta myllerryksen keskellä. KT-lehti 5/2022.

Setälä, A. (7.2.2023). 8 keinoa- näin varhaiskasvatuksen opettajapula voidaan ratkaista.

[blogikirjoitus]. OAJ. Saatavilla 10.2.2024

<https://www.oaj.fi/ajankohtaista/blogiartikkelit/OAJ-blogi/2023/varhaiskasvatuksen-opettajapula-eduskuntavaalit/>

Soininen M. & Merisuo-Storm. (2009). Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet. Rauman opettajankoulutuslaitos

Studentum.fi, (N.d.). Kasvatusalan kandidaatti- ja maisteriohjelma. Saatavilla 22.1.2024.

<https://www.studentum.fi/koulutukset/lapin-yliopisto/kasvatusalan-kandidaatti-ja-maisteriohjelma-66703>

Tilastokeskus, (N.d.). Tietoa tilastoista: sosioekonominen asema. Tilastokeskus.

https://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/sosioekon_asema.html

Tilastokeskus, (N.d.). Tietoa tilastoista: koulutus. Tilastokeskus.

<https://www.stat.fi/meta/kas/koulutus.html>

Tilastokeskus, (2023). Työvoimatutkimus: työllisten ja työvoiman määrä väheni heinäkuussa 2023 vuoden takaiseen verrattuna. <https://www.stat.fi/julkaisu/cl89xgj6rtbb90cvv7f7iml2f>

Turun yliopisto. (N.d.). Kasvatustieteiden tutkinto-ohjelma, kasvatustieteen kandidaatti ja kasvatustieteiden maisteri. Saatavilla 22.1.2024.

https://www.utu.fi/fi/opiskelijaksi/kasvatustieteiden-tutkinto-ohjelma-kasvatustieteen-kandidaatti-ja-kasvatustieteen?gclid=Cj0KCQiAnrOtBhDIARIsAFsSe502Cfi5en1GFUQL_Z12MSwCJvRDwmP11SK_BHDegV-Grofc1Cn6f_0aAu3IEALw_wcB

Tynkkynen, L. (2013). Adolescents' career goals in social context. *Psychology and social research*. Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/40895/978-951-39-5069_vaitos2202202013.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vanttaja, M. (2000). Koulumenestyjien kotitausta, sosioekonominen asema ja tulotaso. *Yhteiskuntapolitiikka* 65 (1), 35–45.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101274/001vanttaja.pdf?sequence=1>

Liitteet

Liite 1 Kysely

Ammatin periytyvyys

1. Oletko...?

Mies

Nainen

Muu

En halua kertoa

2. Onko vanhempasi varhaiskasvatuksen opettaja?

Kyllä, äiti on

Kyllä, isä on

Kyllä, molemmat

Ei ole

3. Jos olet jatkanut vanhempasi alaa, miksi?

4. Mikä on vanhempiesi koulutusaste?

Isä korkeakoulutettu, äidillä toisen asteen koulutus (lukio/ammattikoulu)

Äiti korkeakoulutettu, isällä toisen asteen koulutus

Molemmat korkeakoulutettuja

Molemmilla toisen asteen koulutus

• Lähetä

Liite 2 Vastausten teemoittelu

Jos olet jatkanut vanhempasi alaa, miksi?

Vastaajien määrä: 26

Vastaukset
Äiti toiminut esikuvana. Innostanut alalle, kun nähnyt äidin tekevän työtä. Työ vaikuttanut kivalta

Olen äidin kanssa ollut hänen mukanaan välillä päiväkodissa töissä pienempänä ja äitini oli perhepäivähoitaja
En ole jatkanut
Isä on luokanopettaja ja itse saan myös sen pätevyyden varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnon lisäksi. Unelma-ammattini jo lapsena oli opettaja . Tie opettajaksi ei kuitenkaan ollut suora, vaan olen opiskellut ensin ilman opettajan suuntautumisvaihtoehtoa kieliä, hankkinut sitten aineenopettajan pätevyyden, sitten luokanopettajan pätevyyden ja 4.5 päiväkotityöskentelyn jälkeen aloitin varhaiskasvatuksen opettajaopinnot ja se tutkinto on nyt valmis ja maisteri meneillään. En kuitenkaan koe jatkaneeni vanhempani alaa, se oli oma haaveeni ja koen soveltuvani alalle. Toki lapsuuden kokemukset isän ammatista saattoivat vaikuttaa haaveeseeni. En kuitenkaan usko, että se on suurin syy, koska neljästä sisaruksestani kolme on suorittanut ammattitutkinnon ja yksi ylemmän amk-tutkinnon ja opettajaksi ei kukaan muu vielä ainakaan ole hakeutunut.
Lasten kanssa työskentely tuntuu itsestä luontevalta ja omalta. Olen ollut pienestä asti lasten kanssa tekemisissä, joten lasten hoitaminen ja heidän kanssaan toimiminen ammatikseni tuntuu luontevalta.
Äiti on perhepäivähoitaja ja itse opiskelen vakaopeksi eli tavallaan olen jatkanut. Olen tottunut siihen, että lapsia on aina ympärillä ja tykkään työskennellä lasten kanssa
-
Aloin äitini suosituksesta tekemään keikkaa päiväkodissa toisten opintojeni ohella. Työ tuntui kuitenkin alusta alkaen tosi omalta ja toisten yliopisto-opintojeni päätyttyä hainkin opiskelemaan varhaiskasvatuksen opettajaksi.
Olen aina tiennyt haluavani opettajaksi , tosin en varhaiskasvatuksen opettajaksi välttämättä kuin vasta päästessäni sisälle kouluun.
Äitini aina työskennellyt lasten kanssa , perhepäivähoitaja ja sen jälkeen lastenhoitajana, mutta ei opettajana..
Kumpikaan vanhemmistani ei ole varhaiskasvatuksen opettajia, mutta molemmilla on kokemusta kasvatuksen alalta . Molemmiin puolin sukua esiintyy erilaisia opettajia tai hoitajia. Isäni on harmonikansoiton lehtori ja äitini psykiatrinen sairaanhoitaja. Hän on myös toiminut varhaiskasvatus ikäisten lasten kanssa kerhotoiminnassa. Enojeni vaimot ovat varhaiskasvatuksen opettajia, samoin

toinen tätini isäni puolelta. Kaikilla isäni sisaruksilla on työkokemusta tai nykyinen ammatti opetuksen alalla. Isäni äiti on toiminut perhepäivähoitajana. Toisista huolehtiminen ja kasvatus ovat siis osa sukujuuriani. Olemme monipuolisesti lahjakkaita useilla taiteen aloilla, mikä on antanut luovuutta työhömmö ja intoa jakaa näitä taitoja toisille. Koko suvullani on lehmän hermot, mikä on soveliaista opettajuuteen.

Äiti on lastenhoitaja, jos sillä mitään merkitystä. Aluksi itseasiassa opiskelin insinööriksi, koska en halunnut seurata äidin jalanjalkia kasvatusalalle ja päiväkotiin ja **olin pienestä pitäen kuullut, että minusta tulee jonkinlainen hoitaja. Halusin rikkoa ennakkoluuloja, mutta täällä sitä kasvatusalalla silti ollaan.**

Äitini on perhepäivähoitaja ja sitä kautta olen nähnyt varhaiskasvatuksen arkea pienestä pitäen. Olen ollut lapsena kotona äidin tehdessä töitä ja kasvanut mukana. Yhä nykypäivänä äitini tekee töitä alalla ja **autan itse myös mielelläni. Olen ikäänkuin kasvanut siihen, että viihdyn lasten kanssa** ja tällä alalla saan toteuttaa itseäni. Tämän lisäksi ala on hyvin palkitsevaa. Tällä alalla voi muuttaa maailmaa ja vaikuttaa lasten tulevaisuuteen, sekä hyvinvointiin. Itse olen tätä alaa lähtenyt opiskelemaan, koska työn tehtyä onnistuminen lapsen kanssa on paras palkinto.

Oma isäni tekee myös töitä lasten kanssa. Hän kuljettaa lapsia (koulubussia). Ehkä myös tämä ammatti on vaikuttanut siihen, että **olen halunnut jatkaa alalle, jossa saan tehdä töitä lasten kanssa.**

Isä erkkaope. **Osaan toimia lasten kanssa**, en vaihtaisi alaa

Tavallaan olen sillä mummo ja äiti ovat lastenhoitajia, mummo oli lähihoitajana töissä päiväkodissa vuosia, äiti taas vaihtoi alaa heti valmistumisensa jälkeen.

Itsekin olin päiväkodissa lähihoitajana ennen yliopistoa. En tiedä miksi 😊

Olen aina kokenut opettajuuden omaksi jutukseni, ja äidin antama esimerkki on **vain vahvistanut sitä.** Perheemme neljästä lapsesta olen neljäs, joka kouluttautuu opettajaksi, joten perheessäni en ole edes ainoa, johon äidin ammatti on vaikuttanut. Ja jos sukupuuta mennään vielä pidemmälle, niin äidinäiti teki yli 40 vuotta töitä seurakunnan lastenhoitajana, joten **taito työskennellä lasten kanssa** tulee myös sieltä.

Osittain myös opettajuuden tunteminen omana juttuna on varmasti myös vahvistanut se, että heti kun olemme täyttäneet 18 äiti on värvännyt meidät työpaikalleen sijaisiksi, ja tätä kautta olemme heti saaneet kosketusta koulu ja opetusmaailmaan. Äiti myös usein on käyttänyt meitä esimerkkinä ja koekaaniineina omille ideoilleen opetukseen.

Olen päätenyt kasvatusalalle, koska muissa ammateissa en ole kokenut kyseistä alaa sittenkään omakseni. En ole mielestäni tarkoituksellisesti jatkanut vanhempani alaa.

Äitini on työskennellyt päiväkodissa hoitajana, mutta hän ei ole varhaiskasvatuksen opettaja. Olen kuullut häneltä hyvää päiväkodissa työskentelystä ja sitä kautta innostuin itsekin alasta.

Äitini perusti päiväkodin suuren lapsuudenkotini toiseen puoliskoon, joten olen elänyt peruskouluikäni niin että samassa rakennuksessa kotini kanssa on ollut päiväkotia ja lapsia jonkin verran. Olen koulupäivien jälkeen mennyt auttamaan päiväkodin puolelle. Nuorempana ajattelin että en halua töihin varhaiskasvatukseen, mutta toisin kävi. Koen, että tietynlainen urapolku alkoi jo kouluiässä.

Vastaan tarkentavasti tähän kysymykseen numero 4. Äitini on korkeakoulutettu, mutta isäni on käynyt vain peruskoulun.

Äiti lastenhoitaja ja entinen perhepäivähoitaja, joten lapsia ollut aina talossa omien pikkusisarusten lisäksi, joten ala tuntui itselle luonnolliselta ja tärkeältä.

Koen, että olen ollut osana äidin työtä jo lapsena (vierailut hänen päiväkodissa, suorittanut TET-harjoittelut päiväkodissa). Äidin kanssa ollaan yhdessä harjoiteltu esim. mahdollisia askarteluja. Tuntui luonnolliselta jatkaa samalla alalla.

Se kiinnostaa minua

Äitini on ollut lastenhoitajana päiväkodissa ja hänen kauttaan tutustuin aikoinaan päiväkotimaailmaan harjoittelun kautta.

Äidilläni ja isälläni on sen ajan ammatillinen koulutus mitä 60-70 -luvulla oli. Silloin ei puhuttu vielä toisen asteen koulutuksesta. Jätän vastauksen sen osalta tyhjäksi, jos mahdollista.

Äitini on entinen veistonopettaja ja myöhemmin kasvatustieteiden tohtori. Äitini kehui usein opetusalan positiivisista työajoista ja varmasti hänen viihtyvyys alalla on vaikuttanut omiin asenteisiin opiskella kasvatustiedettä.
pidän lapsista

Liite 3 Saatekirje

Hei!

Teen kandidaatintutkielmaa varhaiskasvatuksen opettajan ammatin periytyvyydestä. Tutkimukseni tavoitteena on saada tietoa, hakeutuvatko varhaiskasvatuksen opettajan lapset alalle eli periytyykö ammatti sekä miksi mahdollisesti vanhemman alaa on haluttu jatkaa.

Kerään tutkielmaani varten aineistoa kyselyn kautta, johon toivoisin sinun vastaavan. Toivon, että vastaat kyselyyn riippumatta siitä, oletko opiskelemassa varhaiskasvatuksen opettajaksi vanhempasi jalanjäljissä vai et.

Kyselyssä on 4 kysymystä. Vastaamiseen kuluu muutama minuutti. Kyselyyn vastaaminen on anonyymiä sekä vapaaehtoista. Vastaamisen voi keskeyttää missä vaiheessa vain. Kyselyn tuloksia käytetään vain kandidaatintutkielmassani, ja tuloksia käsittelem vain minä.

Kyselyyn aikaa vastata 24.1.2024 asti.

Tästä pääset vastaamaan kyselyyn:

<https://link.webropolsurveys.com/S/94D17DC9684B4E29>

Ystävällisin terveisin

Camilla Geisor